

**ความพร้อมของสถาปนิกไทยเพื่อรองรับการเคลื่อนย้าย
แรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
Readiness of Thai Architects for Free Labor Mobility
in The ASEAN Economic Community**

มัตติกา ถิ่นนัท* และ จตุพร บานชื่น**

Muttika Tinun and Jatuporn Banchuen

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีวิชาชีพสถาปัตยกรรม ความพร้อมของสถาปนิกไทย จุดเด่นหรือข้อดี และจุดด้อยหรืออุปสรรคของสถาปนิกไทยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เกี่ยวข้องในวงการวิชาชีพสถาปัตยกรรมในประเทศไทย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายเชิงพรรณนาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า สถาปนิกไทยยังไม่พร้อมต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องจากเงื่อนไขและขั้นตอนของการเป็นสถาปนิกอาเซียนมีความซับซ้อน ทำให้สถาปนิกไทยขาดคุณสมบัติบางประการที่สภาสถาปนิกอาเซียนได้กำหนดไว้ ได้แก่ สถาปนิกไทยส่วนใหญ่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพระดับภาคีสถาปนิก และยังไม่มีการเก็บคะแนนจากการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง ซึ่งเป็นความไม่พร้อมของสถาปนิกชาวไทยต่อการเข้าสู่ตลาดแรงงานเสรีวิชาชีพสถาปัตยกรรมภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

คำสำคัญ: ความพร้อม, สถาปนิก, ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

Abstract

The objectives of the study were to inquire the opinion from architectural profession of free labor mobility, to inquire the readiness, to inquire the strengths or advantages and to inquire the problem of Thai architects for free labor mobility in the ASEAN Economic Community. For data collection, by through in-depth interviews who involved in the profession of architecture in Thailand. The data were analyzed by descriptive statistics for qualitative data. The results showed that Thai architects are not ready for free labor mobility in the ASEAN Economic Community. Because the conditions and procedures are the ASEAN Architect (AA.) has complexity. Thai architects still lacks of some features for the ASEAN Architect, the most of Thai architects are licensed professional with associate architect and not keeping score of Continuing Professional Development. Thai architects are not ready entering to free labor mobility of architectural professional.

* นิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโลกาภิวัตน์ศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** รองศาสตราจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโลกาภิวัตน์ศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Key Word: Readiness, Architects, ASEAN Economic Community

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในประเทศไทยที่เป็นไปตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ เมื่อมนุษย์เริ่มเรียนรู้ถึงศิลปะวิทยาการใหม่ๆ ที่อ้างอิงด้วยกระบวนการคิดเชิงเหตุผลของวิทยาศาสตร์มากขึ้นทำให้มนุษย์รู้จักการผลิต การแสวงหาดินแดนที่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์เพื่อเป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับระบบอุตสาหกรรม รวมถึงกลไกระบบตลาด บริษัทข้ามชาติ และการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทำลายเส้นแบ่งเขตแดนในความเป็นภูมิรัฐ พร้อมทั้งเชื่อมโยงพื้นที่ส่วนต่างๆ ในโลกให้กลายเป็นโครงข่ายเดียวกัน ทำให้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลกทั้งด้านเศรษฐกิจการเมือง สังคมวัฒนธรรม และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศได้ส่งผลกระทบถึงกันและกันอย่างรวดเร็ว มีผลทำให้โครงสร้างและความสัมพันธ์เชิงระบบมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นดังที่ปรากฏขึ้นในสังคมปัจจุบัน เป็นสภาพการณ์ที่เป็นผลทั้งด้านบวกและด้านลบต่อสังคมของทุกประเทศในโลก โดยเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวของทรัพยากรสินค้าและบริการที่มีทั้งการนำเข้าและส่งออก การย้ายถิ่นของแรงงาน การไหลเข้าออกและการเปลี่ยนแปลงทางการเงิน การลงทุนที่เป็นไปตามความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่างๆ จากกระแสโลกาภิวัตน์ในฐานะเป็นตัวจักรขับเคลื่อนโลกใบนี้ภายใต้เงื่อนไขเดียวกันประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกซึ่งเต็มไปด้วยกระแสแห่งการพลวัตอย่างสูง และรวดเร็วทั้งในด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งไม่เคยเป็นมาก่อน การไหลบ่าของกระแสโลกาภิวัตน์นี้ ได้เร่งให้ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายหันมาเปิดนโยบายทางเศรษฐกิจแบบเสรี และดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจภายใต้กฎกติกาอันเป็นสากล โดยมีเป้าหมายเดียวกันคือเพื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการพัฒนาประเทศได้กลายเป็นแม่แบบแห่งการพัฒนาของสังคมโลกปัจจุบันอย่างแท้จริง (ชมพู โกธิธัมย์, 2550)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ได้ตระหนักถึงสถานการณ์และความเสี่ยงซึ่งเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศและในระดับโลก จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศซึ่งจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจในภูมิภาคและในระดับโลก ประเทศไทยมีพันธกรณีภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ เพื่อให้ได้ใช้โอกาสที่เกิดขึ้นและเพิ่มภูมิคุ้มกันของทุนที่มีอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม กรอบความร่วมมือภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ต้องการรวมกันเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เพื่อการเสริมสร้างให้ภูมิภาคมีศักยภาพนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มีสามเสาองค์ประกอบ ได้แก่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASC) และประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC) การกำหนดระยะเวลาและข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้แต่ละประเทศได้เตรียมความพร้อมในการเป็นสมาชิกร่วมกันและเริ่มปฏิบัติอย่างพร้อมเพรียงตามรายละเอียดที่ตัวแทนของแต่ละประเทศได้ลงนามเอาไว้ โดยเริ่มต้นการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) อย่างสมบูรณ์ภายในเดือนธันวาคม พ.ศ.2558 ซึ่งสาระสำคัญคือการเข้าสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว ทั้งสินค้าบริการ เงินทุน และแรงงาน สามารถเคลื่อนย้ายภายในกลุ่มประเทศอาเซียนได้อย่างเสรีตามข้อกำหนดในรายละเอียดเฉพาะของประเทศนั้นๆ ซึ่งผลที่ตามมาที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทยในมุมด้านบวกคือ ประเทศไทยอาจจะขยายตลาดการค้าได้กว้างขึ้น การสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและพันธมิตรทางการค้า โดยการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ การหาช่องทางในการวางฐานการลงทุนที่เหมาะสม และมีการขยายตลาดแรงงานที่ใหญ่ขึ้น

การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมอาเซียน ได้มีการทำข้อตกลงและมีการกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติและคุณภาพแรงงานอย่างเป็นทางการร่วมกันใน 7 สาขาวิชาชีพ ได้แก่ แพทย์พยาบาล ทันตแพทย์ วิศวกร สถาปนิก นักสำรวจ และนักบัญชี ซึ่งได้แก่ ความรู้และประสบการณ์ด้านทักษะวิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพจากสภาวิชาชีพของชาตินั้นๆ และเงื่อนไขต่างๆ ตามมาตรฐานกลางอาเซียน รวมถึงทักษะด้านภาษาอังกฤษ เพราะอาเซียนได้มีการกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางและภาษาทำงานของภูมิภาคอย่างเป็นทางการแล้ว จากผลการสำรวจของธนาคารโลก (World Bank) ปี ค.ศ.2012 เกี่ยวกับ

ทักษะแรงงานอาเซียนที่นายจ้างจากสองร้อยบริษัทในประเทศอาเซียนให้ข้อมูล พบว่า แรงงานไทยมีความโดดเด่นในเรื่องทัศนคติในการทำงาน เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานมาเลเซีย ขณะที่ทักษะด้านภาษาอังกฤษเป็นจุดต่ออย่างมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานอินโดนีเซีย จะเห็นว่าคุณสมบัติที่เป็นจุดอ่อนของแรงงานไทยคือ ด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ แต่เปรียบเทียบกับทักษะด้านอื่นๆ แรงงานไทยไม่ได้ด้อยไปกว่าชาติใดในสมาชิกอาเซียน ด้วยลักษณะของทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่เอื้อและมักทำให้มีการสร้างสรรค์สร้างงานด้วยความคิดสร้างสรรค์ที่มีความประณีตบรรจงและใส่ใจกับรายละเอียดของชิ้นงาน นอกจากความสวยงามแล้วยังเป็นการแสดงความหมาย สะท้อนถึงแนวคิด แรงบันดาลใจ ค่านิยม ความเจริญรุ่งเรืองทั้งจากภาคเศรษฐกิจและสังคม และสถาปนิกเป็นอาชีพหนึ่งที่จัดอยู่ในกลุ่มแรงงานมีฝีมือ เป็นทั้งพรสวรรค์และพรแสวงที่ต้องอาศัยความชำนาญทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานที่นับว่ามีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิต สังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ และยังเกี่ยวข้องกับศาสตร์ความงามของศิลปะและการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เนื่องจากลักษณะงานด้านสถาปัตยกรรมจะเป็นลักษณะงานสิ่งก่อสร้างจากการออกแบบของมนุษย์ด้วยการจัดวางที่ว่าง ทัศนศิลป์ ผสานเทคนิคทางวิศวกรรม เข้ากับศิลปะและวัฒนธรรมอย่างลงตัวและทรงคุณค่าซึ่งเปลี่ยนไปตามกาลสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการและเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงค่านิยมทางสังคมของคนในพื้นที่นั้นๆ

ประเด็นสำคัญสำหรับสังคมไทยต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคือ การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีวิชาชีพ สถาปัตยกรรม ที่สถาปนิกสามารถเลือกงานและเลือกออกไปทำงานยังต่างประเทศโดยมีปัจจัยส่งเสริมคือ การได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น เป็นการเพิ่มโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงาน ทำให้แรงงานที่มีศักยภาพสูงทั้งด้านทักษะวิชาชีพและทักษะภาษาอังกฤษที่กำลังทำงานอยู่ในประเทศที่มีค่าตอบแทนต่ำย้ายไปทำงานยังประเทศที่มีค่าแรงสูงกว่า จากสถานการณ์ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อวิถีการดำเนินชีวิตมนุษย์ระดับประเทศและเชื่อมโยงถึงระดับโลก ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องมีการเตรียมตัวรับผลกระทบต่างๆ เหล่านั้น เป็นที่มาของแนวคิดการรวมกลุ่มระหว่างประเทศทั่วโลก รวมทั้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประเทศสมาชิกได้ร่วมมือกันก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะพร้อมดำเนินการอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ.2558 ตามร่างพิมพ์เขียวการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่าแรงงานวิชาชีพสถาปัตยกรรมของไทยจะมีทิศทางการเตรียมตัวอย่างไร องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องจะมีนโยบายเพื่อเตรียมขับเคลื่อนและดำเนินการอย่างไรเพื่อเตรียมความพร้อมของสถาปนิกไทยต่อการประกอบอาชีพภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพราะนอกจากเงื่อนไขความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพภายใต้มาตรฐานเดียวกันของสถาปนิกอาเซียนแล้ว การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และการใช้ทุนทางปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม รวมทั้งบริบทต่างๆ ของความเป็นไทย นับว่าเป็นโอกาสสำหรับสถาปนิกไทยที่จะนำไปแสวงหาประโยชน์สูงสุดให้กับตนเองจากตลาดการค้าเสรีอาเซียนของประชาคมอาเซียน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีวิชาชีพสถาปัตยกรรมภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
2. เพื่อศึกษาความพร้อมของสถาปนิกไทยเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
3. เพื่อศึกษาจุดเด่นหรือข้อดีของสถาปนิกไทยเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
4. เพื่อศึกษาจุดด้อยหรืออุปสรรคของสถาปนิกไทยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. วิชาชีพสถาปัตยกรรม

ราชกิจจานุเบกษา (2549) ได้จัดทำกฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ.2549 เกี่ยวกับการรับรองใบประกอบวิชาชีพของสถาปนิก 4 สาขา ได้แก่

1.1 สาขาสถาปัตยกรรมหลัก (สท.) คือ งานวางผังที่อาคาร ที่อยู่อาศัยทุกประเภท พื้นที่ 150 ตารางเมตรขึ้นไป หรืออาคารเพื่อการเกษตรพื้นที่ไม่เกิน 400 ตารางเมตร

1.2 สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง (สผ.) คือ การวางผัง สำหรับพื้นที่หรือกลุ่มอาคารตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ ได้แก่ พื้นที่ตามผังเมืองรวมและการจัดทำผังเฉพาะ จัดรูปที่ดิน จัดสรรที่ดิน นิคมอุตสาหกรรม อนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม เขตเพลิงไหม้ ภัยพิบัติ อุบัติภัย และกลุ่มอาคารพื้นที่รวมกันตั้งแต่ 30,000 ตารางเมตรขึ้นไป (อาคารขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ สาธารณะ สูง พิเศษ)

1.3 สาขาภูมิสถาปัตยกรรม (กส.) คือพื้นที่หรือบริเวณ ได้แก่ พื้นที่สาธารณะหรือบริเวณอาคารสาธารณะ พื้นที่ที่บุคคลทั่วไปเข้าใช้สอยได้ตั้งแต่ 1,000 ตารางเมตรขึ้นไปหรือชุมชนคนตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป และพื้นที่ที่มีการจัดสรรที่ดิน ยกเว้นพื้นที่เกษตรกรรมที่พักอาศัยส่วนบุคคล

1.4 สาขาสถาปัตยกรรมภายในและมัณฑนศิลป์ (สน.) คืองานทุกขนาดเฉพาะในอาคารสาธารณะที่มีพื้นที่ใช้สอยสาธารณะตั้งแต่ 500 ตารางเมตรขึ้นไป

2. คุณสมบัติของสถาปนิกอาเซียน

คุณสมบัติของสถาปนิกเพื่อขอจดทะเบียนเป็นสถาปนิกอาเซียนมีดังนี้ (สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2556)

2.1 สถาปนิกต้องจบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ หลักสูตรไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่ได้รับการยอมรับจากประเทศถิ่นกำเนิด หรือจบหลักสูตรวุฒิสถาปนิกที่มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับจากประเทศถิ่นกำเนิด หรือประเทศเจ้าบ้าน

2.2 ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมระดับสามัญจากประเทศถิ่นกำเนิด

2.3 มีประสบการณ์ทำงานต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 10 ปี หลังจากจบการศึกษา อย่างน้อย 5 ปี

2.4 หลังจากสอบผ่านและได้รับใบประกอบวิชาชีพ ซึ่งจะต้องมีประสบการณ์ในการรับผิดชอบงานสถาปัตยกรรมที่เป็นโครงการขนาดใหญ่หรือสำคัญ อย่างน้อย 2 ปี

2.5 สถาปนิกต้องปฏิบัติตามการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง (CPD) ของประเทศถิ่นกำเนิด

2.6 สถาปนิกต้องได้รับใบรับรองจากสำนักงานควบคุมวิชาชีพของประเทศถิ่นกำเนิด โดยจะต้องไม่เคยปฏิบัติหรือมีประวัติการทำผิดมาตรฐานหรือ ทำผิดจรรยาบรรณวิชาชีพ

สถาปนิกสามารถแสดงความจำนงยื่นขอขึ้นทะเบียนเป็นสถาปนิกอาเซียนได้ที่สภาสถาปนิกแห่งประเทศไทย และจะต้องผ่านการพิจารณาคุณสมบัติจากสภาสถาปนิกอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากคณะกรรมการการตรวจสอบของประเทศสมาชิก และต้องผ่านการประเมินโดยคณะกรรมการกำกับดูแลทั้งในประเทศถิ่นกำเนิดและประเทศผู้รับ ณ สำนักงานควบคุมวิชาชีพของแต่ละประเทศ เพื่อจดทะเบียนเป็นสถาปนิกต่างชาติของประเทศนั้นๆ ก่อน จึงจะสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานเสรีอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์

3. หลักสูตรการศึกษาวชิชาชีพสถาปัตยกรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน

ด้านศักยภาพในการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์สถาปนิกไทยไม่ได้ด้อยไปกว่าสถาปนิกชาวสิงคโปร์หรือมาเลเซีย โดย นิโบล ปางวิลาส (2554) สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนาได้สรุปเปรียบเทียบข้อมูลหลักสูตรการศึกษาของวิชาชีพสถาปัตยกรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน ดังนี้

3.1 ประเทศไทย มีระบบการศึกษาในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่เป็นหลักสูตร 5 ปีและมีหลักสูตร 4 ปี สาขาสถาปัตยกรรมภายในของบางสถาบัน โดยมีสถาบันการเรียนการสอนด้านสถาปัตยกรรมมากกว่า 20 แห่ง มีการฝึกงานโดยการทดสอบมีเฉพาะสัญญาชาติไทย และการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่องอยู่ระหว่างดำเนินการ

3.2 ประเทศสิงคโปร์ มีระบบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปีและมีการฝึกงาน 10 เดือนและระดับปริญญาโทหลักสูตร 5 ปี และต้องทำงานอย่างน้อย 2 ปี ภายใต้การดูแลของสถาปนิก จดทะเบียนก่อนที่จะสมัครสอบได้ โดยมีสถาบันที่สอนสถาปัตยกรรม แห่งเดียว คือ National University of Singapore มีการฝึกงาน มีการทดสอบและต้องมีการสอบใบอนุญาตทุกๆ ปี และมีการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง

3.3 ประเทศอินโดนีเซีย มีระบบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี และมีการศึกษาต่อเนื่องปกติอีก 3 เดือนและมีการศึกษาวิชาชีพอีก 1 ปี มีการฝึกงานโดยต้องมีประสบการณ์ อย่างน้อย 2 ปี มีการทดสอบ

3.4 ประเทศมาเลเซีย มีระบบการศึกษาในมีหลักสูตรที่หลากหลาย แบ่งเป็น Part I และ Part II มีระยะการศึกษา 3-5 ปี โดยมีสถาบันการก่อสร้างสถาปัตยกรรม 6 แห่ง มีการฝึกงาน โดยต้องมีประสบการณ์อย่างน้อย 2 ปี มีการทดสอบ และมีการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง

3.5 ประเทศฟิลิปปินส์ มีระบบการศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรี 5 ปี มีการฝึกงาน มีการทดสอบ แต่ไม่มีการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง

3.6 ประเทศเวียดนาม มีระบบการศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรี 5 ปีคือการศึกษาทั่วไป 2 ปี และสาขาเฉพาะ 3 ปี โดยไม่มีการฝึกงาน ไม่มีการทดสอบ และไม่มีการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง

จากการเปรียบเทียบหลักการหรือลักษณะของสถาปนิกชาวไทยกับต่างชาติในระยะก่อนการเข้าสู่การประกอบวิชาชีพพบว่า สถาปนิกชาวไทยค่อนข้างมีความแตกต่างจากสถาปนิกชาติอื่นๆ หลายประการ อาทิเช่น ระบบการศึกษาหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่มีมาตรฐาน รูปแบบและเทคนิคที่ใช้การเรียนการสอนตลอดแตกต่างกัน เนื้อหาและระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนก็มีความแตกต่างกันซึ่งในบางประเทศจัดให้มีการเรียนตลอดหลักสูตร 4 ปี แต่ในบางประเทศจัดการเรียนการสอนถึง 5 ปี รวมทั้งระยะเวลาการฝึกงาน เช่น ในประเทศไทย สิงคโปร์และมาเลเซีย มีหลักสูตรการเรียนการสอน 5 ปีเหมือนกันแต่นักศึกษาชาวไทยมีการฝึกงานน้อยกว่า 1 ปี

วิธีการศึกษา

ประชากรเป้าหมาย

1. บุคคลที่เกี่ยวข้องในวงการวิชาชีพสถาปัตยกรรมในประเทศไทย ได้แก่ ตัวแทนจากสภาสถาปนิกสมาคมสถาปนิกสยาม อาจารย์ และสถาปนิกอาชีพ จำนวน 4 ราย ได้แก่

1.1 คุณนิธิศ สถาปิตานนท์ ตำแหน่ง ประธานกรรมการิการต่างประเทศ สมาคม สถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ และกรรมการบริหาร บริษัทสถาปนิก 49 จำกัด

1.2 คุณวรรณศิริ ศรีวรธนบุลย์ ตำแหน่ง สถาปนิกและบรรณาธิการบริหารของนิตยสาร HI-CLASS

1.3 คุณพัชระ วงศ์บุญสิน ตำแหน่ง สถาปนิกและผู้บริหารบริษัท พ.อ. สถาปัตย์ อาจารย์พิเศษคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.4 คุณดวงฤทธิ บุญนาถ ตำแหน่ง อนุกรรมการฝ่ายต่างประเทศ สภาสถาปนิก และกรรมการผู้จัดการบริษัท ดวงฤทธิ บุญนาถ จำกัด

2. สถาปนิกชาวไทยที่ทำงานในบริษัทสถาปัตยกรรมเอกชน จำนวน 32 บริษัท

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษาสถาปัตยกรรมในประเทศไทย ซึ่งกำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1.1 ความสำคัญของงานด้านสถาปัตยกรรมต่อเศรษฐกิจและสังคม
 - 1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีวิชาชีพสถาปัตยกรรมภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
 - 1.3 ความพร้อมของสถาปนิกไทยเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
 - 1.4 จุดเด่นหรือข้อดีของสถาปนิกไทยที่สามารถสร้างคุณค่าให้กับสถาปนิกหรือผู้ประกอบการธุรกิจสถาปัตยกรรมเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
 - 1.5 จุดด้อยหรือข้อเสียเปรียบของสถาปนิกไทยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
 - 1.6 การเตรียมตัวหรือการตั้งรับกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดตลาดการค้าเสรีอาเซียน
2. แบบสอบถามสำหรับสถาปนิกชาวไทย

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนบุคคลที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษาสถาปัตยกรรมในประเทศไทย จำนวน 4 ราย โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และทำการส่งหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามและชุดแบบสอบถามไปถึงบริษัทที่ได้สุ่มเลือกไว้โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 32 บริษัท โดยจัดส่งถึงบริษัทละ 4-5 ชุด โดยได้รับการส่งคืนแบบสอบถามที่ถูกต้องข้อคำถามต่างๆ จำนวน 9 บริษัท รวมแบบสอบถามทั้งหมด 38 ชุด และทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยวิธีการทางสถิติสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณและการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Research) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษา

1. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษาสถาปัตยกรรมในประเทศไทย

จากการศึกษาความพร้อมของสถาปนิกไทยเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษาสถาปัตยกรรมในประเทศไทย สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1.1 แรงงานวิชาชีพสถาปัตยกรรม ผลการศึกษาพบว่า แรงงานวิชาชีพสถาปัตยกรรมหรือสถาปนิก คือ บุคคลผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบและวางแผนในการก่อสร้างหรือที่เรียกว่า งานสถาปัตยกรรม โดยสถาปนิกจะเป็นผู้ที่เข้าใจในมาตรฐานการก่อสร้างของอาคาร เข้าใจถึงหน้าที่ใช้สอยของอาคารนั้น รวมถึงวัสดุที่จะนำมาเป็นส่วนประกอบของสิ่งก่อสร้างนั้นซึ่งสถาปนิกก็จะมีการทำงานร่วมกับวิศวกรซึ่งจะควบคุมการก่อสร้างให้เป็นไปตามการออกแบบของสถาปนิก มูลค่าของผลงานด้านสถาปัตยกรรมมาจากการลงทุนทั้งรายใหญ่และรายย่อยที่ว่าจ้างให้สถาปนิกออกแบบเพื่อใช้ในการอยู่อาศัยซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยพื้นฐานแห่งการดำรงชีวิตของมนุษย์ งานสถาปัตยกรรมจึงเป็นการออกแบบเพื่อรองรับพฤติกรรมการใช้ของมนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงถึงระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยจึงได้รับความสนใจจากผู้บริโภคอยู่เสมอ และการลงทุนก่อสร้างในธุรกิจดังกล่าวมีต้นทุนค่าใช้จ่ายสูง ประกอบด้วย งานด้านการออกแบบ งานด้านการก่อสร้าง และงานด้านการตกแต่งภายใน ซึ่งทุกส่วนงานมีค่าใช้จ่ายในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งก็ทำให้เกี่ยวข้องกับธุรกิจอื่นจะเห็นว่าการลงทุนในงานด้านสถาปัตยกรรมมีมูลค่าค่อนข้างสูงตามขนาดหรือรูปแบบผลงานที่นักลงทุนต้องการ อีกทั้งงานด้าน

สถาปัตยกรรมเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงพัฒนาการ ความเจริญรุ่งเรืองและเป็นสัญลักษณ์ของสังคม และเป็นผลงานที่แสดงถึงภูมิปัญญา ในวิถีชีวิต รวมถึงงานตกแต่งภายในที่สามารถบ่งบอกถึงค่านิยม รสนิยม ของบุคคลนั้นๆ จึงกล่าวได้ว่าวิชาชีพสถาปัตยกรรมมีเป็น การประกอบอาชีพที่มีในสังคมไทยมานานแล้วและได้มีการวิวัฒนาการของวิชาชีพตั้งแต่อดีตมาจนถึงในปัจจุบัน นับว่าเป็นอีกหนึ่ง สาขาวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมประเทศไทย

1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีวิชาชีพสถาปัตยกรรมภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพสถาปัตยกรรมมีอยู่ทั่วไปในทุกๆ ประเทศ ในรูปแบบที่ถูกต้องตามกฎหมายแต่ ส่วนมากจะเป็นลักษณะการทำงานที่ไม่ถูกกฎหมาย เนื่องจากหลายๆ ประเทศได้มีการกำหนดให้วิชาชีพสถาปัตยกรรมเป็นอาชีพ สงวนสำหรับคนในท้องถิ่นนั้นๆ รวมถึงประเทศไทยด้วย เพราะวิชาชีพสถาปัตยกรรมมีความเกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม แต่ที่พบว่ามี สถาปนิกไทยจำนวนมากที่ไปประกอบวิชาชีพอยู่ในต่างแดน เนื่องจากค่าจ้างที่ได้รับมากกว่าและยังได้รับประสบการณ์ที่มากกว่าอีก ด้วย ซึ่งการเปิดตลาดการค้าเสรีวิชาชีพสถาปัตยกรรมส่งผลกระทบต่อหลายๆ แก่สถาปนิกไทย ทั้งในด้านบวกและด้านลบแก่สถาปนิก ส่วนใหญ่เห็นด้วยในการเปิดเสรีทางวิชาชีพมากขึ้น แต่เนื่องจากกฎเกณฑ์ในการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมของประเทศไทยนั้น ค่อนข้างมากและซับซ้อนกว่าสถาปนิกชาติอื่นๆ ในสมาชิกอาเซียน จึงทำให้สถาปนิกไทยไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานเสรีอาเซียนได้ เช่น การสอบเลื่อนระดับจากภาคีสถาปนิกขึ้นเป็นสามัญสถาปนิก รวมถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐยังไม่ชัดเจน เท่าที่ควร ทำให้สถาปนิกไม่มีความรู้มากพอที่จะทำความเข้าใจและติดตามข่าวข้อมูลต่างๆ ได้ ในขณะที่มีสถาปนิกที่ไม่เห็นด้วยกับ การเปิดตลาดการค้าเสรีวิชาชีพสถาปัตยกรรม เนื่องจากเป็นการเพิ่มการแข่งขันของผู้ประกอบวิชาชีพในประเทศไทยมากขึ้น อาจทำ ให้เกิดปัญหาการแย่งงานและส่งผลกระทบต่อสถาปนิกชาวไทย ซึ่งสถาปนิกไทยมีทักษะความสามารถในการประกอบวิชาชีพไม่ด้อย ไปกว่าสถาปนิกชาติอื่นๆ แต่พบปัญหาในการติดต่อสื่อสาร เพราะสถาปนิกไทยยังไม่มี ความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็น ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยส่วนบุคคล

1.3 ความพร้อมของสถาปนิกไทยเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า สถาปนิกไทยยังไม่มี ความพร้อมต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องจาก สถาปนิกไทยขาดคุณสมบัติบางประการของสถาปนิกอาเซียน คือ สถาปนิกต้องจบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาสถาปัตยกรรม ศาสตร์หลักสูตร 5 ปี มีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 10 ปี สถาปนิกจะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพในระดับสามัญ สถาปนิก หรือระดับวุฒิสถาปนิก และมีการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่องจากประเทศถิ่นกำเนิด จึงจะสามารถจดทะเบียนเป็นสถาปนิก อาเซียนได้ โดยสถาปนิกไทยส่วนใหญ่ขาดคุณสมบัติในการได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพระดับสามัญสถาปนิกหรือวุฒิสถาปนิก และการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง (พวต.) จึงไม่สามารถยื่นเอกสารขอจดทะเบียนเป็นสถาปนิกอาเซียน อีกทั้งสถาปนิกไทยไม่มีความ ชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษและขาดทักษะการทำงานร่วมกับชาวต่างชาติ จึงทำให้สถาปนิกไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินการ เคลื่อนย้ายแรงงานเสรีเพื่อประกอบวิชาชีพของตนในประเทศสมาชิกอาเซียนได้

1.4 จุดเด่นหรือข้อดีของสถาปนิกไทยที่สามารถสร้างคุณค่าให้กับสถาปนิกหรือผู้ประกอบการธุรกิจ สถาปัตยกรรมเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถการ ออกแบบผลงานของสถาปนิกไทยมีการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และศิลปะในการสร้างผลงาน เน้นที่จุดประสงค์หรือ ประโยชน์การใช้สอย รวมถึงวัฒนธรรมการทำงานที่สถาปนิกแต่ละคนมีมักจะได้รับมอบหมายงานในหลายๆ ตำแหน่ง จึงเป็น คุณสมบัติอย่างหนึ่งของสถาปนิกไทยที่มีความสามารถในการทำงานได้หลายตำแหน่ง โดยคุณสมบัติที่โดดเด่นของสถาปนิกไทยที่ มีความแตกต่างกับสถาปนิกชาวต่างชาติคือ การสร้างผลงานที่มีความละเอียดอ่อนและมีความชัดเจน มักจะมีการใช้วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ความเป็นไทย เข้าไปร่วมในผลงานทำให้ดูมีชีวิตชีวา ไม่แข็งกระด้าง จึงเป็นที่ยอมรับจากทั่วโลก อีกทั้งในปัจจุบัน กระแสค่านิยมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในสังคมเมือง จึงทำให้ผู้ประกอบการมีความต้องการที่อยู่อาศัยในรูปแบบที่เป็นธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะงานประเภทภูมิสถาปัตยกรรมซึ่งเป็นสาขาที่ยังขาดแคลนแรงงาน โดยมีเพียงประเทศสิงคโปร์และประเทศไทย เท่านั้นที่มีการเปิดหลักสูตรการสอนสาขานี้ จึงเป็นโอกาสในการเข้าสู่ตลาดแรงงานอาเซียนของภูมิสถาปนิกชาวไทย

1.5 อุปสรรค จุดด้อยหรือข้อเสียเปรียบของสถาบันไทยที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีจำนวนสถาบันมากกว่าชาติอื่นๆ ในอาเซียน แต่เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนจำนวนสถาบันต่อจำนวนประชากรแล้ว ยังถือว่าเป็นอัตราส่วนที่น้อยมาก อีกทั้งความแตกต่างของหลักสูตรการศึกษาสาขาวิชาสถาปัตยกรรมในประเทศไทยยังไม่มีมีการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาสาขาสถาปัตยกรรมได้ฝึกฝนประสบการณ์วิชาชีพและประสบการณ์อื่นๆ ในการฝึกสร้างแนวความคิด/วิสัยทัศน์ในการออกแบบ และการทำงานเป็นทีม และการขาดคุณสมบัติการเลื่อนระดับของสถาบันไทย เนื่องจากสถาบันไทยส่วนใหญ่เป็นระดับภาคีสถาบัน แต่สถาบันที่สามารถเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้คือ ระดับสามัญสถานบันขึ้นไป รวมถึงการไม่ได้กำหนดให้สถาบันทุกคนต้องมีการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง (พวต.) โดยสภาสถาบันแห่งประเทศไทยจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่องตามความสมัครใจของสถาบัน ทำให้สถาบันไทยขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะวิชาชีพ ย่อมมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและคุณภาพผลงานของสถาบันเอง อีกทั้งยังทำให้สถาบันไทยเสียโอกาสในการเข้าสู่ตลาดแรงงานเสรีอาเซียนที่จะมีรูปแบบที่สมบูรณ์ในปี พ.ศ.2558 และปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ การใช้ทักษะภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่เป็นภาษากลางอาเซียน แต่พบว่าสถาบันไทยส่วนใหญ่ขาดความชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษ จึงทำให้สถาบันไทยขาดความมั่นใจในตนเอง นับว่าเป็นอุปสรรคต่อความพร้อมของสถาบันไทยในการเข้าสู่การเข้าสู่ตลาดแรงงานเสรีอาเซียน

2. ผลการสอบถามสถาบันชาวไทย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 22-31 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีโดยผ่านการวัดทักษะความรู้ภาษาอังกฤษจาก TOELF ซึ่งขึ้นทะเบียนใบประกอบอาชีพวิชาชีพสถาปัตยกรรม ประเภทภาคี และมีประสบการณ์การทำงานในประเทศไทยต่ำกว่า 10 ปี โดยดูแลรับผิดชอบประเภทงานออกแบบ และส่วนใหญ่มีการสร้างแรงบันดาลใจในการออกแบบผลงานทุกครั้ง ซึ่งมีความรู้จักและทราบรายละเอียดบางส่วนเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยการติดตาม/รับรู้ข่าวสารสถานการณ์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนานๆ ครั้ง ซึ่งเห็นว่าเป็นผลด้านบวกมากกว่าด้านลบจากการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีวิชาชีพสถาปัตยกรรม และมีรับทราบกฎหมายระเบียบข้อบังคับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีบ้าง โดยส่วนใหญ่มีคุณสมบัติต่อการจดทะเบียนเป็นสถานบันอาเซียนไม่ครบ แต่มีความเห็นด้วยต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีวิชาชีพสถาปัตยกรรม และมีการปรับตัวต่อการประกอบอาชีพในการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีได้ระดับหนึ่ง

ข้อวิจารณ์

จากการศึกษาความพร้อมของสถาบันไทยเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้ศึกษาขออภิปรายผลการศึกษาในภาพรวม ดังต่อไปนี้

1. ความพร้อมของสถาบันไทยเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จากการศึกษาพบว่า สถาบันชาวไทยส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมต่อการการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่สถาบันชาวไทยส่วนใหญ่รับทราบเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางวิชาชีพสถาปัตยกรรมว่าเป็นผลมาจากการรวมกันของ 10 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งสถาบันมีความเห็นด้วยในการเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในภูมิภาคอาเซียนนี้ เพราะเข้าใจว่าเป็นการอนุญาตให้สถาบันจากประเทศสมาชิกสามารถประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมของตนได้อย่างเสรีที่ประเทศใดก็ได้ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นก็จะเป็ผลดีที่สถาบันไทยจะได้ประโยชน์มากที่สุด เพราะสถาบันไทยได้รับการยอมรับจากทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยถูกจัดว่าเป็นแรงงานที่มีทักษะฝีมืออยู่ในระดับต้นๆ ของอาเซียนโดยเฉพาะลักษณะผลงานที่มีความละเอียดอ่อนซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ นิโบล ปางวิลาส (2554) ในสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนาถือว่า สถาบันไทยมีแนวความคิดและความสามารถในการ

ออกแบบผลงานแสดงถึงความละเอียด เป็นจิตวิญญาณของนักออกแบบที่ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และศิลปะ และสถาปนิกไทยสามารถทำงานได้ในหลายๆ ตำแหน่งในขณะที่เป็นนักออกแบบก็ยังมีหน้าที่ของนักบริหาร รวมถึงลักษณะการทำงานที่มีความยืดหยุ่นสูง

แต่อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติทางวิชาชีพของสถาปนิกอาเซียนได้กำหนดกฎเกณฑ์และคุณสมบัติของสถาปนิกที่จะสามารถเคลื่อนย้ายไปประกอบวิชาชีพภายในภูมิภาคอาเซียนไว้อย่างชัดเจน มีสถาปนิกไทยเพียงบางส่วนเท่านั้นที่รับทราบกฎเกณฑ์และคุณสมบัติดังกล่าว อาจเป็นเพราะองค์กรที่เกี่ยวข้องยังไม่มีการประชาสัมพันธ์เรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง รวมถึงสถาปนิกเองอาจจะยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงยังไม่มีกรปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สถาปนิกอาเซียน โดยเฉพาะความพร้อมในเรื่องการใช้ภาษาอังกฤษ ตามข้อตกลงใน AEC Blueprint ที่กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในภูมิภาคอาเซียน ในหลายๆ ประเทศที่ประชาชนมีการใช้ภาษาอังกฤษอยู่แล้วก็จะได้รับประโยชน์ ซึ่งในอีกหลายๆ ประเทศก็มีส่งเสริมให้ประชาชนได้ฝึกภาษาอังกฤษอย่างจริงจัง แต่สำหรับประเทศไทยยังไม่มีส่งเสริมอย่างจริงจัง ความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษตามข้อตกลงใน AEC Blueprint จึงนับว่าเป็นปัญหาหลักของสถาปนิกไทยเมื่อต้องทำงานร่วมกับชาวต่างชาติ ซึ่งสถาปนิกไทยส่วนใหญ่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารแบบง่ายๆ เท่านั้น และความชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษในติดต่อเจรจากับเพื่อนร่วมงานชาวต่างชาติหรือลูกค้าชาวต่างชาติโดยเฉพาะความเข้าใจในกฎระเบียบการทำงานและการทำสัญญาต่างๆ ที่จะมีผลทางกฎหมาย ซึ่งความรู้ความเข้าใจในทักษะภาษาอังกฤษนี้ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และการฝึกฝน จึงทำให้สถาปนิกมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่แตกต่างกัน

การศึกษา นับว่าเป็นข้อได้เปรียบของประเทศไทยที่มีจำนวนสถาบันการศึกษาเปิดสอนด้านสถาปัตยกรรม แต่เนื่องจากความพร้อมและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณภาพของบัณฑิต บางหลักสูตรเปิดสอนในระยะเวลา 4 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับคุณสมบัติของสถาปนิกอาเซียนที่สภาสถาปนิกอาเซียนได้กำหนดไว้คือ จะต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตร 5 ปี และมีประสบการณ์ทำงานอย่างน้อย 2 ปี รวมทั้งสถาปนิกจะต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมและเป็นสมาชิกระดับสามัญขึ้นไปของสภาสถาปนิกในประเทศถิ่นกำเนิดของตน ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สถาปนิกไทยส่วนใหญ่ขาดคุณสมบัติในข้อนี้

การเลื่อนระดับสมาชิกจากภาคสถาปนิกขึ้นเป็นสามัญสถาปนิก และจากสามัญสถาปนิกขึ้นเป็นวุฒิสถาปนิก ทางสภาสถาปนิกได้กำหนดคุณสมบัติของสถาปนิกที่สามารถเข้าทดสอบทักษะต่างๆ เพื่อเลื่อนระดับไว้ อาจเป็นเพราะว่าสถาปนิกยังมีคุณสมบัติไม่ครบตามที่สภาสถาปนิกกำหนด จึงไม่สามารถดำเนินการทดสอบเพื่อเลื่อนระดับสมาชิกได้ จะเห็นว่ารายละเอียดในเรื่องระดับสมาชิกของสถาปนิกไทยมีความขั้นตอนที่ซับซ้อนกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียนเพราะในประเทศอื่นๆ ได้กำหนดระดับสมาชิกไว้เพียงระดับเดียวคือสามัญสถาปนิก

การพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง (พวต.) ซึ่งเป็นหนึ่งของข้อกำหนดคุณสมบัติสถาปนิกอาเซียน หลายๆ ประเทศทั้งในทวีปยุโรป ทวีปอเมริกา รวมทั้งในประเทศในภูมิภาคอาเซียนได้กำหนดให้สถาปนิกจะต้องมีการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง (พวต.) เพื่อให้สถาปนิกได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะความรู้และทักษะฝีมือของตนเองอยู่ตลอดเวลา แต่ในประเทศไทยไม่ได้มีการกำหนดให้สถาปนิกทุกคนต้องมีการพัฒนาพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง แต่เมื่อมีการกำหนดคุณสมบัติสถาปนิกอาเซียนในประเด็นนี้ ทางสภาสถาปนิกไทยจึงได้มีการร่างกฎข้อบังคับเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง แต่สถาปนิกส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยและปฏิเสธข้อบังคับดังกล่าว ทางสภาสถาปนิกจึงได้ร่างกฎข้อบังคับดังกล่าวขึ้นใหม่ โดยกำหนดให้สถาปนิกได้มีการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่องตามความสมัครใจ ซึ่งก็ได้รับความเห็นชอบจากสถาปนิก ซึ่งการที่สถาปนิกไทยไม่เห็นด้วยและมีความคิดเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่องนั้น อาจเป็นเพราะว่าสถาปนิกยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของประโยชน์จากการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรืออาจเป็นเพราะสถาปนิกยังไม่มี ความชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษจึงไม่มีแนวคิดที่จะทำงานร่วมกับสถาปนิกต่างชาติ

การเตรียมความพร้อมของสถาบันไทย อาจแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่งคือ การเตรียมความพร้อมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ สภาสถาบัน สมาคมสถาบันสยามในพระราชูปถัมภ์ สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรสถาปัตยกรรม องค์กรมหาชน หน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจออกแบบสถาปัตยกรรม ที่จะต้องมีการวางแผนและกำหนดนโยบายต่างๆ ส่วนที่สองคือ ผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมหรือสถาปนิกซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพราะสถาบันทุกคนย่อมได้รับผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีวิชาชีพสถาปัตยกรรมนี้ ซึ่งบางคนอาจจะได้รับผลกระทบทางตรง แต่บางคนอาจจะได้รับผลกระทบทางอ้อม

2. โอกาสและอุปสรรคของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมชาวไทย

จากการศึกษาพบว่า สถาบันไทยมีทักษะฝีมือการออกแบบที่นับว่าเป็นจุดเด่นและเป็นโอกาสที่จะทำให้สถาบันไทยสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานเสรีอาเซียน จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันไทย สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา โดย นิโบล ปางวิลาศ (2554) ได้พิจารณาโอกาสและอุปสรรคของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมชาวไทยเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สรุปโอกาสและอุปสรรคของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมชาวไทย ได้ดังนี้

2.1 โอกาสของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมชาวไทย พบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม ชาวไทยมีโอกาสนในการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องมาจาก

- 1) การเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้มีการค้าการลงทุนมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีที่ทำให้สถาบันไทยได้รับการจ้างงานเพิ่มขึ้น
- 2) ตลาดแรงงานในประเทศสมาชิกอาเซียนยังขาดแคลนบุคลากรด้านสถาปัตยกรรม ทำให้สถาบันไทยมีโอกาที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานเหล่านั้นได้
- 3) สถาบันไทยถือว่ามีความศักยภาพระดับต้นๆ เมื่อเปรียบเทียบกับชาติอื่นๆ ในอาเซียน
- 4) สถาบันวิชาชีพสถาปัตยกรรมในประเทศสมาชิกอาเซียนยังมีน้อย ทำให้สถาบันไทยวิชาชีพสถาปัตยกรรมมีโอกาสเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ง่าย
- 5) กระแสการรักษาสิ่งแวดล้อม การสร้างภูมิทัศน์ และการสร้างพื้นที่สีเขียวของประเทศต่างๆ ทำให้สถาบันไทยเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานอาเซียน

2.2 อุปสรรคของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมชาวไทย พบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมชาวไทยมีอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องมาจาก

- 1) สถาบันไทยจำนวนมากยังไม่เข้าใจหลักการและประโยชน์ต่างๆ ของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
- 2) สถาบันไทยส่วนใหญ่อยู่ในระดับภาคสถาบันยังไม่มีการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถเลื่อนระดับสู่สามัญสถาปนิกได้ จึงไม่สามารถขอจดทะเบียนเป็นสถาปนิกอาเซียนได้
- 3) กฎเกณฑ์ ข้อบังคับของประเทศต่างๆ เกี่ยวกับการอนุญาตให้สถาปนิกต่างชาติเข้าไปทำงานในประเทศนั้นๆ มีความสลับซับซ้อน และบางครั้งอาจมีค่าใช้จ่ายที่สูง
- 4) จากข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม พบว่ามีเพียงสถาบันไทยบางส่วนเท่านั้นที่สามารถออกไปทำงานนอกประเทศของตนได้ เนื่องจากมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามที่สภาสถาบันอาเซียนกำหนดไว้

5) ความแตกต่างด้านวัฒนธรรม เป็นอุปสรรคต่อการทำงานของสถาบันไทย รวมทั้งการสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาท้องถิ่นอาเซียน คือสถาบันไทยไม่ค่อยมีทักษะภาษาท้องถิ่นอาเซียน ในขณะที่ประชาชนหรือสถาบันบางสัญชาติ มีความสามารถในการสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะมีการกำหนดมาตรฐานการประกอบวิชาชีพอย่างชัดเจน โดยให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานของสถาบันอาเซียนด้วย
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างต่อเนื่องและชัดเจน ทั้งข่าวสารจากภายในประเทศและข่าวสารจากจากอาเซียน
3. สภาสถาบันควรกำหนดให้สถาบันไทยทุกคนมีการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง เพื่อให้สถาบันไทยเข้าร่วมการพัฒนาวิชาชีพต่อเนื่อง และพร้อมต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันไทย

1. สถาบันไทยควรตื่นตัวและตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และควรติดตามข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสถาบันไทยอย่างสม่ำเสมอ
2. การพัฒนาด้านภาษา สถาบันไทยควรพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ เพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสาร และอธิบายผลงานให้ผู้รู้และเกิดความเข้าใจตรงกันได้
3. การพัฒนาทักษะฝีมือ สถาบันไทยควรจะมีการพัฒนาทักษะฝีมือการทำงานของตนเองอยู่เสมอเพื่อให้สามารถสร้างผลงานที่มีรูปแบบที่แตกต่าง หรือตอบสนองความต้องการในการจ้างงานของลูกค้าได้
4. การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี เนื่องจากในปัจจุบันการทำงานในวิชาชีพสถาบันไทยมีการแข่งขันกันด้วยเทคโนโลยี สถาบันไทยควรศึกษาและฝึกการใช้เทคโนโลยีเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับการทำงาน โดยการใช้ซอฟต์แวร์ใหม่ๆ ที่สามารถทำงานได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- ชมพู โกติรัมย์. 2550. ไทยในกระแสโลกาภิวัตน์: การปรับตัวที่ยั่งยืน. สืบค้นวันที่ 9 กันยายน 2556, จาก dlibrary.spu.ac.th:8080/dspace/bitstream/123456789/913/1/%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%AF.doc.
- นิโลบล ปางวิลาส. 2554. เคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพเข้าสู่ตลาดอาเซียนอย่างเสรี: โอกาสและผลกระทบต่อไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2549. กฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาบันไทย พ.ศ. 2549. สืบค้นวันที่ 9 กันยายน 2556, จาก www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2549/A/070/15.PDF.
- สมาคมสถาบันสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2556. การขึ้นทะเบียนเป็นสถาบันอาเซียน. สืบค้นวันที่ 9 กันยายน 2556, จาก www.asa.or.th/?q=node/120241.